

HỌC PHẦN

TRIẾT HỌC MÁC - LÊNIN

CHỦ NGHĨA DUY VẬT LỊCH SỬ

HỌC THUYẾT HÌNH THÁI KINH TẾ XÃ HỘI

(Slide này có thể được sử dụng cho quá trình tự học của sinh viên)

Chương 3

CHỦ NGHĨA DUY VẬT LỊCH SỬ

3.1. HỌC THUYẾT HÌNH THÁI KINH TẾ - XÃ HỘI

3.2. GIAI CẤP VÀ DÂN TỘC

3.3. NHÀ NƯỚC VÀ CÁCH MẠNG

3.4. Ý THỨC XÃ HỘI

3.5. TRIẾT HỌC VỀ CON NGƯỜI

3.1. HỌC THUYẾT HÌNH THÁI KINH TẾ XÃ HỘI

3.1.1. Sản xuất vật chất là cơ sở của sự tồn tại và phát triển xã hội

3.1.2. Biện chứng giữa lực lượng sản xuất và quan hệ sản xuất

3.1.3. Biện chứng giữa cơ sở hạ tầng và kiến trúc thượng tầng của xã hội

3.1.4. Sự phát triển các hình thái kinh tế - xã hội là quá trình lịch sử - tự nhiên

3.1.3. Biện chứng giữa cơ sở hạ tầng và kiến trúc thượng tầng của xã hội

3.1.3. BIỆN CHỨNG GIỮA CƠ SỞ HẠ TẦNG VÀ KIẾN TRÚC THƯỢNG TẦNG CỦA XÃ HỘI

3.1.3.1. Khái niệm cơ sở hạ tầng và kiến trúc thượng tầng

a. Cơ sở hạ tầng

b. Kiến trúc thượng tầng

3.1.3.2. Quy luật về mối quan hệ biện chứng giữa cơ sở hạ tầng và kiến trúc thượng tầng

a. Vai trò quyết định của cơ sở hạ tầng đối với kiến trúc thượng tầng

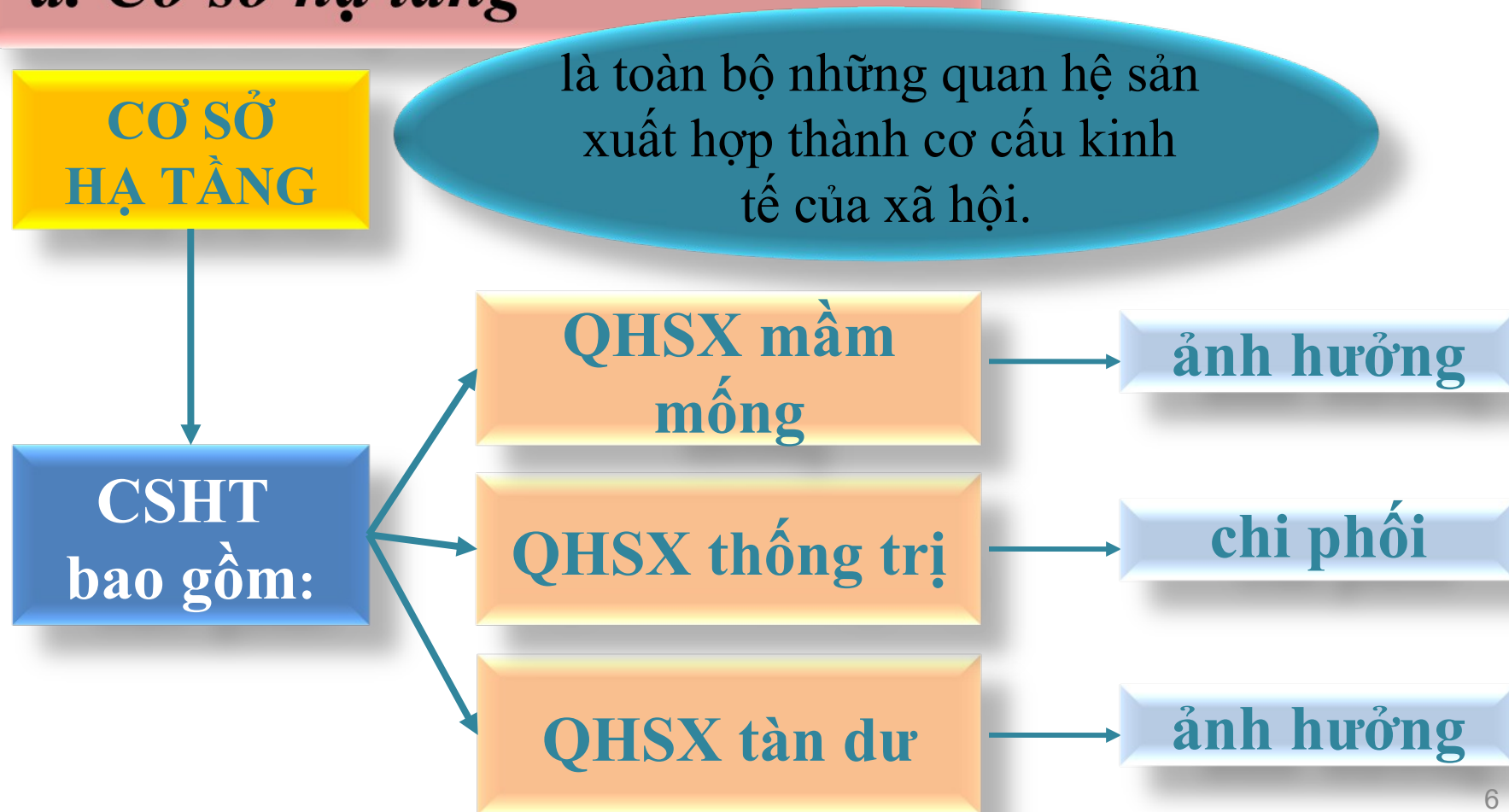
b. Sự tác động trở lại của kiến trúc thượng tầng đối với cơ sở hạ tầng

c. Ý nghĩa phương pháp luận

3.1.3. BIỆN CHUNG GIỮA CƠ SỞ HẠ TẦNG VÀ KIẾN TRÚC THƯỢNG TẦNG CỦA XÃ HỘI

3.1.3.1. Khái niệm cơ sở hạ tầng và kiến trúc thượng tầng

a. Cơ sở hạ tầng

3.1.3.1. Khái niệm CSHT & KTTT

b. Kiến trúc thượng tầng

**KIẾN TRÚC
THƯỢNG
TẦNG**

Kiến trúc thượng tầng của xã hội là toàn bộ những tư tưởng xã hội với những thiết chế xã hội tương ứng cùng những quan hệ nội tại của thượng tầng hình thành trên một cơ sở hạ tầng nhất định

quan điểm chính trị, pháp luật, triết học, đạo đức, tôn giáo...

CÁC
QUAN HỆ

thiết chế tương ứng như nhà nước, đảng phái, giáo hội...

KTTT
bao gồm:

3.1.3.2. Quy luật về mối quan hệ biện chứng giữa cơ sở hạ tầng và kiến trúc thượng tầng

Vị trí quy luật

Đây là một trong hai quy luật cơ bản của sự vận động phát triển lịch sử xã hội

Nội dung quy luật

Cơ sở hạ tầng và kiến trúc thượng tầng là hai mặt cơ bản của xã hội, tác động biện chứng, trong đó cơ sở hạ tầng quyết định kiến trúc thượng tầng còn kiến trúc thượng tầng tác động trở lại to lớn.

Thực chất của quy luật

Sự hình thành, vận động và phát triển các quan điểm tư tưởng cùng với những thể chế chính trị xã hội tương ứng xét đến cùng phụ thuộc vào quá trình sản xuất và tái sản xuất các quan hệ kinh tế.

3.1.3.2. Quy luật về mối quan hệ biện chứng giữa cơ sở hạ tầng và kiến trúc thượng tầng

a. Vai trò quyết định của cơ sở hạ tầng đối với kiến trúc thượng tầng

Vì sao quyết định

Từ tính tất yếu kinh tế xét đến cùng quyết định tính tất yếu chính trị - xã hội

Từ quan hệ vật chất quyết định quan hệ tinh thần

Nội dung quyết định

Quyết định sự ra đời của KTTT

Quyết định cơ cấu KTTT

Quyết định tính chất của KTTT

Quyết định sự vận động phát triển của KTTT

b. Sự tác động trở lại của kiến trúc thượng tầng đối với cơ sở hạ tầng

Vì sao tác động trở lại

Do tính độc lập tương đối của KTTT, tính năng động, sáng tạo của ý thức, tinh thần

Do vai trò sức mạnh vật chất của bộ máy tổ chức - thể chế

Nội dung tác động trở lại

Củng cố, hoàn thiện và bảo vệ CSHT sinh ra nó, thực chất là bảo vệ lợi ích kinh tế của giai cấp

Ngăn chặn CSHT mới, xoá bỏ tàn dư CSHT cũ

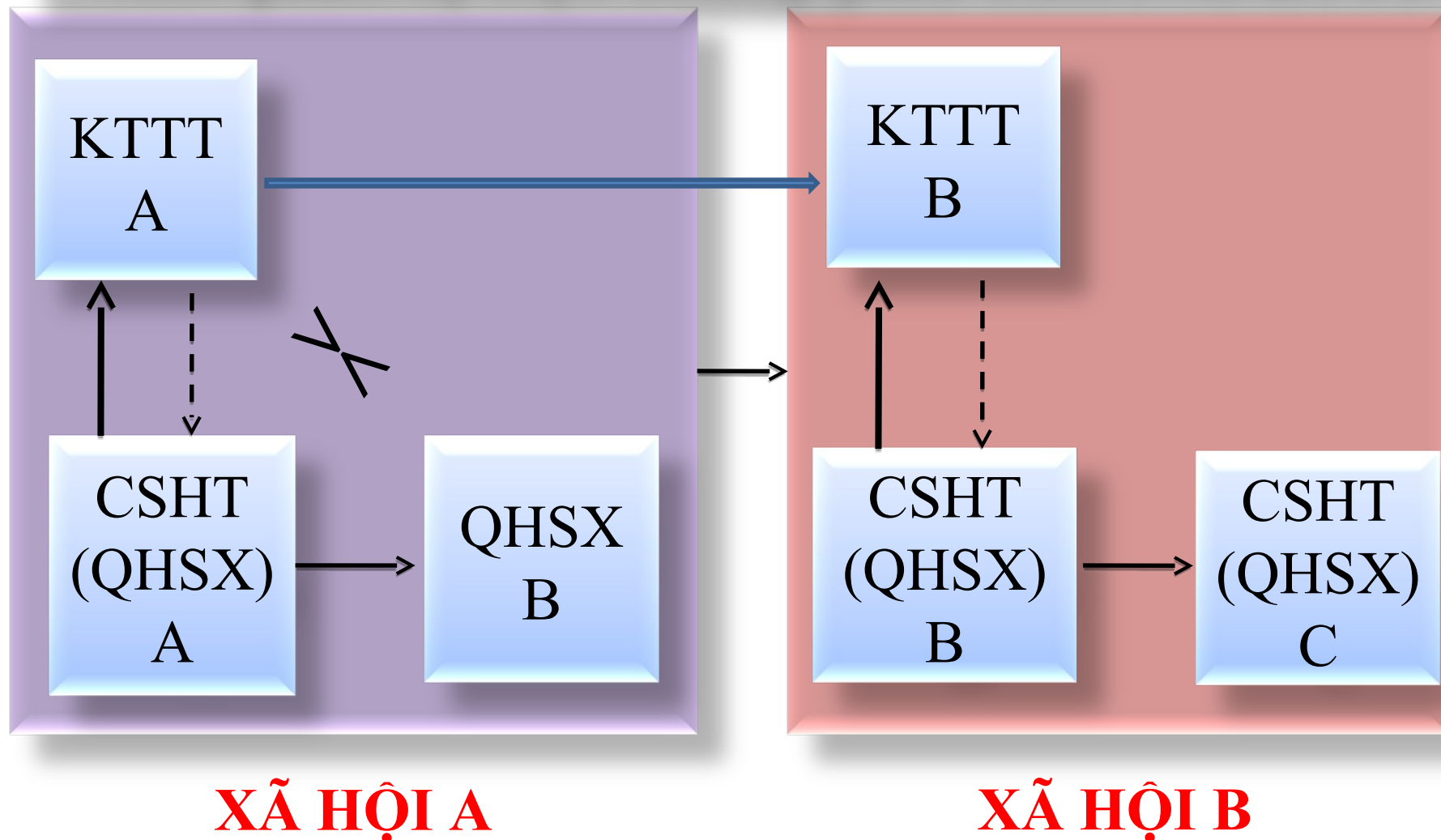
Định hướng, tổ chức, xây dựng chế độ kinh tế

Phương thức tác động trở lại

Tác động theo hai chiều: nếu cùng chiều với quy luật kinh tế thì thúc đẩy xã hội phát triển, hoặc ngược lại

Kiến trúc thượng tầng chính trị có vai trò lớn nhất do phản ánh trực tiếp CSHT, là biểu hiện tập trung của kinh tế

Mối quan hệ biện chứng giữa CSHT và KTTT

Tài liệu tham khảo:

1. Giáo trình Triết học Mác-Lênin, dùng cho sinh viên đại học hệ không chuyên lý luận chính trị. Nhà xuất bản Chính trị quốc gia sự thật, 2021.
2. Giáo trình Triết học Mác-Lênin, dùng cho sinh viên đại học hệ chuyên lý luận chính trị. Nhà xuất bản Chính trị quốc gia sự thật, 2021.
3. Giáo trình Triết học Mác-Lênin. Nhà xuất bản Chính trị quốc gia, 2010.
4. Tham khảo tài liệu tiếng Anh tại:
<http://www.marxists.org/xlang/index.htm>
5. Viện Nghiên cứu con người: *Một số kết quả nghiên cứu chủ yếu*, Nxb. Khoa học xã hội, Hà Nội, 2014.
6. Quân đội nhân dân Việt Nam, Tổng cục Chính trị: *Triết học Mác-Lênin- Phần II, Chủ nghĩa duy vật lịch sử*), Nxb. Quân đội nhân dân, Hà Nội, 2008.